

© Prof. dr. Jouke van Dijk LORPA, 7-9-2006

De arbeidsmarkt is regionaal?!

Presentatie voor de conferentie
 Bruggen naar de nieuwe
 arbeidsmarkt
 LORPA, Amersfoort, 7 september 2006

Prof. dr Jouke van Dijk
 Hoogleraar regionale arbeidsmarktanalyse
 Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
 Rijksuniversiteit Groningen
jouke.van.dijk@rug.nl www.joukevandijk.nl

RuG

© Prof. dr. Jouke van Dijk LORPA, 7-9-2006

Overzicht

- Arbeidsmarkt trends
- Arbeidsmarktbeleid
- Aard en omvang van de arbeidsmarkt
- De regionale arbeidsmarkt
- De spelers op de arbeidsmarkt
- Samenwerking op de arbeidsmarkt
- Arbeidsmarktinformatie
- Conclusies

RuG

© Prof. dr. Jouke van Dijk LORPA, 7-9-2006

Arbeidsmarkt trends

- Economisch herstel, meer banen, meer vacatures
- Vergrijzing
- Herstructurering: maakindustrie verdwijnt, groei in de dienstensector
- Kennisintensivering, opleidingsniveau stijgt
- Arbeidsaanbod moet omhoog: meer mensen aan het werk, vooral vrouwen en ouderen, meer uren, later met pensioen
- Maar: nog heel veel mensen in de WW, WWB en WAO met flinke regionale verschillen

→Beleid nodig: matching, reïntegratie, scholing

RuG

© Prof. dr. Jouke van Dijk LORPA, 7-9-2006

Arbeidsmarktbeleid

- Passief: uitkeringen verstrekken
- Actief: arbeidsmarktkansen bevorderen

Overheidsbemoeienis met het arbeidsmarktbeleid

100 jaar arbeidsmarktbeleid: van gemeente (Schiedamse arbeidsbeurs in 1902) naar centralisatie op nationaal niveau tijdens Duitse bezetting WO II, via ANS, RBA's, evaluatie cie. Van Dijk, SUWI terug naar de gemeente met de WWB. Steeds dilemma: bemiddeling - controle

→ Gemeenten zijn nu primair verantwoordelijk voor het lokale en regionale arbeidsmarktbeleid en stellen de prioriteiten: is dat ideaal?

RuG

© Prof. dr. Jouke van Dijk LORPA, 7-9-2006

De arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt is geen concrete ontmoetingsplaats voor arbeid, maar een abstract begrip, een functionele markt

Drie functies (Cees de Galan, 1981)

1. Allocatiefunctie: wie werkt waar hoeveel uur?
2. Selectie- en rekruteringsfunctie voor werknemers en werkgevers
3. Naast verdelingsfunctie van werk, ook van inkomen, aanzien, bestaanszekerheid, sociale contacten, etc

Ruil en prijsvorming vinden op de arbeidsmarkt veelal gescheiden plaats

RuG

© Prof. dr. Jouke van Dijk LORPA, 7-9-2006

De arbeidsmarkt bestaat niet

De arbeidsmarkt heeft speciale kenmerken:

1. Arbeid zit vast aan de mens: er is een groot informatieprobleem bij vragers en aanbieders over de kwaliteit van arbeid en banen
2. Vraag en aanbod komen grotendeels onafhankelijk van elkaar tot stand
3. De arbeidsmarkt bestaat niet: er is sprake van vele deelmarkten naar beroep en regio waartussen maar beperkte mobiliteit is

Kerr, 1954 sprak al van de:
 "The balkanization of labour markets"

RuG

© Prof. dr. Jouke van Dijk LORPA, 7-9-2006

De regionale arbeidsmarkt

Ideaal:
De inwoners van een arbeidsmarktgebied
"... share a common interest in their environment, because it is where they live, work, shop, and find their recreation" (Smart, 1974)
Mooie definitie, maar weinig praktisch

Meer praktisch:
Regio's afbakenen zodat er minimale pendelstromen zijn. Dit doen veel landen.
Nederland ook: 40 COROP-gebieden (NUTS-3) ontworpen omstreeks 1970

Eerste conclusie: een arbeidsmarkt is altijd een regionale arbeidsmarkt

RuG

© Prof. dr. Jouke van Dijk LORPA, 7-9-2006

Hoe groot is een arbeidsmarkt?

- Relatie met pendelstromen
- Pendel afstand in kilometers
- Pendel afstand in minuten
- Pendel afstand verschilt naar onder meer geslacht en opleiding
- Mensen wonen verspreid over een regio, altijd grenseffecten bij de afbakening
- Recruiteringsgebied van werkgevers
- **Bestuurlijk:** aantal stakeholders

RuG

© Prof. dr. Jouke van Dijk LORPA, 7-9-2006

Woon-werkbalans per gemeente

- **Werkgemeenten:**
beroepsbevolking **kleiner** dan het aantal banen
- **Woongemeenten:**
beroepsbevolking **groter** dan het aantal banen

RuG

© Prof. dr. Jouke van Dijk LORPA, 7-9-2006

Pendel:

- Traditionele pendel: urbaan – suburbaan
- Steeds meer: kris-kras

Utrecht: 2/3 van die er werken, wonen er niet
Amsterdam/Rotterdam: > 50% woont er niet

Andersom: 1/3 van de inwoners van A'dam, R'dam en Den Haag werkt er niet

RuG

© Prof. dr. Jouke van Dijk LORPA, 7-9-2006

Reikwijdte arbeidsmarkt Amsterdam

Reikwijdte arbeidsmarkt voor inwoners van Amsterdam, 2015

Alle inwoners

Reikwijdte arbeidsmarkt voor laagopgeleiden in Amsterdam, 2015

Lager opgeleiden

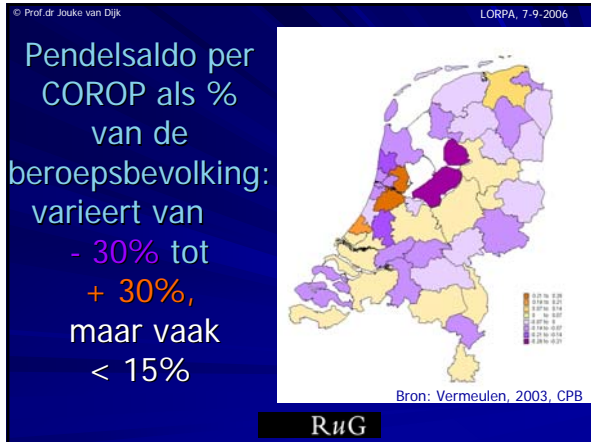
Gebaseerd op een acceptabele reistijd die boven de 26 minuten exponentieel afneemt

Bron: Nederland in 2015, Atlas van Nederland/RIGO, 2006

© Prof. dr. Jouke van Dijk LORPA, 7-9-2006

Pendel en migratie in Nederland

jaar	pendel (x 1000)	binnenlandse migratie (x 1000)
1980	650	300
1985	650	320
1990	750	350
1995	1050	380
2000	1150	400

- © Prof. dr. Jouke van Dijk LORPA, 7-9-2006
- ## De arbeidsvragers
- Bedrijven hebben belang bij een goede match, niet bij een lage werkloosheid of minder WWB-ers
 - Relatie HRM-beleid (P&O-managers), arbeidsmarktbeleid en reïntegratiebeleid
 - Recruiteringsgebied van bedrijven
 - Voor grote bedrijven is het CWI met 130 vestigingen te klein, voor de bakker om de hoek prima en voor de werkzoekende ook
- RuG

- © Prof. dr. Jouke van Dijk LORPA, 7-9-2006
- ## Arbeidsmarktbeleid: de spelers
- Gemeenten
 - UWV
 - CWI's
 - Onderwijsinstellingen, ROC's etc.
 - Sectorfondsen
 - Bedrijven, KvK's, VNO-NCW, MKB, vakbonden
 - Taskforces
 - Reïntegratie bedrijven
 - Etc.
- Spanning: lokaal, regionaal, sectoraal, nationaal; lange en korte termijn, erg veel spelers
- Regionaal niveau is veel efficiënter dan gemeentelijk
- RuG

- © Prof. dr. Jouke van Dijk LORPA, 7-9-2006
- ## Samenwerking op regionaal niveau
- Actief regionaal arbeidsmarktbeleid voert in 2005 25% (2004 31%) van de gemeenten, bij 38% is het in ontwikkeling en 37% doet er niet aan
 - Regionaal ketenoverleg: 45% van de gemeenten beoordeelt de gemaakte afspraken als goed, 28% als vaag, 17% als onvoldoende en 10% doet er niet aan
- Bron: WWB monitor 2006
- Hier valt nog veel te verbeteren!
- RuG

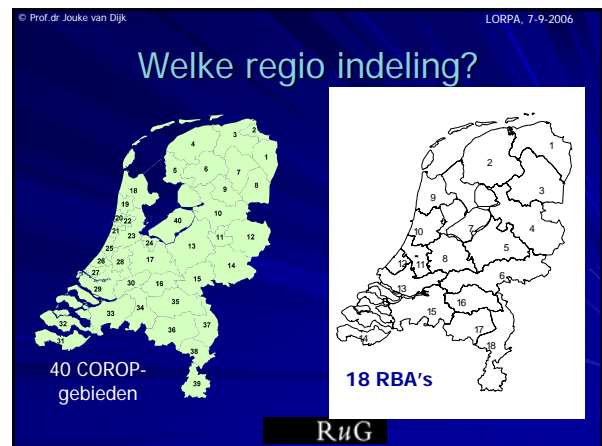
© Prof. dr. Jouke van Dijk LORPA, 7-9-2006

Welke regionale arbeidsmarkt indeling?

Provincies	12, vroeger 11
COROP-regio's	40
RBA's	28, later 18
RPA's	21, eerder 27
CWI's	130
Gemeenten	458, in 1950 nog 1012

Vaak sluiten arbeidsmarktregio's aan bij bestaande administratieve indelingen. Bijv. COROP's volgen provinciegrenzen. Maar RBA's en RPA's niet!

RuG

Regionale arbeidsmarktinformatie

- Arbeidsmarktinformatie op nationaal niveau gaat vaak voorbij aan regionale verschillen.
- Informatie per gemeente of CWI is onbetrouwbaar en te fragmentarisch → ca. 15-25 regio's, is beter
- Voorspelling per gemeente van vraag en aanbod voor de komende 20 jaar per beroepsgroep, sector en opleidingsniveau is een illusie! → beter per regio regionale trends bepalen en die m.b.v. stakeholders en deskundigen interpreteren en vertalen naar concrete beleidsmaatregelen
- Regio-indeling moet wel landsdekkend zijn en niet steeds veranderen: dat vereist regie!

RuG

Conclusies

- De arbeidsmarkt is een bijzondere markt
- Arbeidsmarktbeleid is en blijft noodzakelijk
- De arbeidsmarkt is regionaal en vraagt om een arbeidsmarktbeleid op regionaal niveau, zowel vanwege de ruimtelijke actieradius van werknemers en bedrijven, als vanwege het bestuurlijke en informatieperspectief
- Maar er is sprake van tegenstrijdige belangen
- **Uitdaging:** hoe krijg je regionale samenwerking voor elkaar zonder nieuwe structuren of regio-indelingen? Bevoegdheden overdragen aan regionale organen? Dit gaat niet vanzelf, maar vraagt om nationale druk en (financiële) faciliteiten en om regionaal, lokaal en sectoraal commitment

RuG

De arbeidsmarkt is regionaal!

Presentatie voor de conferentie
Bruggen naar de nieuwe
arbeidsmarkt

LORPA, Amersfoort, 7 september 2006

Prof. dr Jouke van Dijk
Hoogleraar regionale arbeidsmarktanalyse
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
Rijksuniversiteit Groningen

jouke.van.dijk@rug.nl

www.joukevandijk.nl

RuG